www.e-rara.ch

[Summa theologica]

Antonin

[Basel], [1485]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-15896

Titulus. XV. de lege evangelica seu Novi Testamenti

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Visual Library

poſuiſti mihi que. ſ. iſta ↄtinēt ⁊ ad que ſeruāda
legē priuatā. ſ. inſpiratōis ī corde poſuiſti ad ſea
implēda vt valde iuſta. Pro ↄ̄declaratōe no. ſm
Tho. i. ij. q. cv. ꝙ cōio domeſticaꝝ pſonaꝝ ad in-
uicem. vt dicit phūs in i. polli. eſt ſm quotidia-
nos actus qui ordinant̄ ad neceſſitatē vite. Vi-
ta aūt hōis ↄſeruatur tripl'r. Vno modo q̄ꝫtū ad
indiuiduū put. ſ. hō idē nūmero viuit ⁊ ad ta-
lem vite cōſeruatōꝫ opitulant̄ hoī exteriora bona
ex quibꝫ hꝫ victū ⁊ veſtitū ⁊ alia hmōi vite ne-
ceſſaria in quibꝫ admiſtrādis indiget hō ſeruis
Alio mō cōſeruat̄ vita hōis ſm ſpēm ⁊ p genera-
tionē. ad quā hō indiget vxore vt ex ea generꝫ fi-
lios. Hic igit̄ in domeſtica cōione ſunt tres ↄbi-
natōnes. ſ. domini ad ſeruū. viri ad vxorē. patris
ad filiū. Et q̄ꝫtum ad oīa lex iſta vetus ↄuenien-
tia p̄cepta tradidit. Quantū eñ ad ſeruos inſti-
tuit vt modeſte tractarent̄ ⁊ q̄ꝫtum ad labores.
ne. ſ. in laboribꝫ immoderatis affligerētur. Vñ
Deu. v. dñs mandauit vt die ſabbati requieſce-
rent ſuus ⁊ ancilla ſicut ⁊ ipſe. Et iteꝝ q̄ꝫtum ad
penas infligēdas vt. ſ. moderate caſtigarent. im
poſuit eñ penā mutilatoribꝫ ſuoꝝ. vt dimitte-
rent eos liberos ſicut hr̄ Exo. xxi. Et ſilr̄ ſtatuit ī
ancilla quā in vxoreꝫ aliquis duxerit. Statuit
ēt ſpāliter circa ſeruos qui erāt ex pplo. vt. vij. ā-
no liberi egrederent̄ cū oībꝫ que apportauerāt ēt
veſtimētis vt hr̄ Exo. xxi. Inſup ēt no. deut̄. xv.
vt viaticū eis det̄. Quia eñ filij iſrl' erāt a ſerui-
tute liberati pharaonis a dño. ⁊ per h̄ diuine ſui-
tuti additi. iō noluit dñs vt ī ppetuū ſerui eēnt
ſimplr̄. ſꝫ ſm quid. i. ad tps. Et q̄ꝫuis iſta nūc ñ
ſeruent̄ nec obligēt q̄ꝫtū ad iſta determinata in
lege. obligant tñ in genere vt. ſ. quis modeſte ſe
hēat ad ſeruos. Circa vxores vero ſtatuit̄ in le-
ge q̄ꝫtū ad ipſas ducēdas vt accipiāt vxores d̄ tri-
bu ſua. vt hr̄ Nume. vl ⁊ hoc iō ne ſortes tribu-
um ↄfundant̄. Prohibuit ēt quaſdā pſonas ne
in ↄiugiū ducerent̄. ſ. alienigenaſ. i. que ñ erant
de pplo iudeoꝝ. ppter piculū ſeductōis ⁊ ppinq̄s
ppter reuerētiā naturalē que eis debet̄. Hoc aūt
nūc ſeruādū ē. ⁊ q̄ꝫtū ad ppinquas in mlto plu-
ribꝫ gradibꝫ q̄ꝫ in veteri teſtō. ⁊ ēt q̄ꝫtū ad affines
vt pꝫ extra de ↄſan. ⁊ af. c. vl. Quātū aūt ad alie-
nigenas. hoc ita ſeruādū ē vt fideles cū infideli-
bus ↄtrahere phibeant̄ mrīmoniū. xxviij. q. i. ca-
ue. In lege ēt fuit ſtatutū ꝙ aliquis in vxorē du-
ceret vxorē fratris defuncti ſine liberis vt patet
deu. xxv. Et hoc ne tollr̄ mēoria defuncti deleret̄
Nā fili' ex illis genitus dicebat̄ fili' fratꝛ defū-
cti ſm quādā adoptōeꝫ. hoc āt nūc expſſe phibet̄
ppter affinitatē. Statuit ēt lex qualr̄ vxores iaꝫ
ducte tractari dēt. ſ. amicabilr̄. vt. ſ. ñ leuiter in-
famarent̄. Vñ ⁊ mādat̄ puniri qui falſum crimē
imponit vxori vt hr̄ deu. xxij. Et ēt ꝙ ppter vxo-
ris odiū fili' detrimētū ñ pateret̄. deu. xxi. Et ēt
ꝙ ppter odiū vxorē ñ affligeret. ſꝫ poti' ſcripto
libello repudij eā dimitteret. vt pꝫ deu. xxiiij.
Notan. aūt ꝙ lex pmiſit repudiū vxoris. nō qꝛ
ſimplr̄ iuſtū eēt ſꝫ ppter duriciā iudeoꝝ vt dicit
dñs Mat. xix. Fuit g̃ pmiſſuꝫ repudiū ad vitā-
dū vxoricidiū. Erāt. n. ita crudeles ꝙ occidiſſēt
vxores quas odio hēbāt. ſi ñ potuiſſent dimitte-
re vt alias ducerēt. Nūc aūt in nouo teſtō mrī-
moniū ↄſummatū nulla p̄t rōe diſſolui nec eti-
am cū. diſpenſatōe pape. Diuortiū autē quo ad
ſeparatōꝫ thori vel quo ad cohītatōꝫ ſm formā ab
eccīa traditā fieri pōt ⁊ ñ alr̄. Et de hoc in. iij. p-
te ti. i. Circa filios aūt inſtituit lex vt pr̄es eiſ
diſciplinā adhiberēt. inſtruēdo eos in fide vt hr̄
Exo. xij. Vbi d̄r. Cum dixerint vobis filij veſtri
que eſt iſta religio. i. cā haꝝ ceremoniaꝝ que fie-
bat circa agnū paſcalē dicetis eis. Victima trā-
ſit' dñi eſt ⁊c. Et ēt ꝙ inſtruerēt eos in moribuſ
vñ Deu. xxi. d̄r ꝙ pr̄es cū hēbāt filioſ rebelles ⁊
ↄtumaces debant eos ducere ad iudices ciuita-
tis ⁊ eis denūciare ꝙ monita eoꝝ audire cōtem-
nerēt ↄmeſatōnibꝫ ↄuiuijs. atqꝫ luxurijs vaca-
rēt ⁊c. Et illi iudices mādabāt illos lapidari. nō
aūt hoc pn̄tibꝫ licebat. ſ. occidere l' mutilare fili-
os ad correptōꝫ ſuoꝝ ſceleꝝ ſicut nec ēt nunc lꝫ.
Nam ſicut phūs dicit. x. ethico. Principat' pa-
ternus hꝫ ſolā amonēdi ptātē ñ aūt vim coacti-
uam per quā rebelles ⁊ cōtumaces ↄprimi pñt.
ideo lex mandabat vt filius contumax a princi-
pibus puniretur

Titulus. xv. De lege euāgelica ſeu noui teſtamēti Capi. vnicum.

Quarta lex euan-
gelica ſiue noui teſtī que ēt videt̄
lex indita. ſ. in coꝛ. ſeu lex grē quā
pmiſit dñs dādā. Iere. xxxi. cuꝫ
ait. Ecce dies veniēt dicit dñs. ⁊ ↄſummabo ſu-
per domū iſrl' ⁊ ſup domū iuda teſtm̄ nouū. Et
exponēs qd ſit hoc teſtm̄ ſubdit. qꝛ h̄ eſt teſtamē-
tum qd̄ diſponā domui iſrl'. dādo leges in eas ī
mēte eoꝝ. ⁊ in corde eoꝝ ſupſcribam eas. Quaꝫ
auctoritatē inducit aplſ ad heb. viij. Et de ea p̄t
intelligi illud pſ. Bonū mihi lex oris tui ſuper
milia auri ⁊ argēti. Precipue aūt lex euāgelica
d̄r lex oris dei. qꝛ ab ipō incarnato pnūciata ⁊ da-
ta fuit ⁊ cum ea grā collata. vñ Matheus euan-
ge. narrat qūo cepit eis xp̄s p̄dicare di. Adapiēſ
os ſuū docebat diſcipulos ſuos di. Bt̄i paupes
⁊c. Mat. v. Et hoc in mōte qui deſignat. ſm aug
inſignē pfectāqꝫ iuſticiā quā ↄtinet ipſa lex. ſup
oēs alias leges. ⁊ ppterea dicit pſ. Qꝛ ē ſibi bo-
nū ſup milia. i. melior q̄ꝫ diuicie tpales auri. et
argēti. vel diuitie ſpūales cuiuſcūqꝫ ſcīe. vel elo-
quētie ſeu legis que deſignant̄ p auꝝ ⁊ argētuꝫ

Continet enī lex euāgelica non ſolū documēta
que ibi cōtinētur ſed etiam grām ipſius xp̄i que
ducit ad gloriā. Et idem melior ſup oēm ſubſtā
tiam ſapiam ⁊ ſciam ⁊ mūdi gloriā. ¶ Sed p bo
rum declaratōe dicit. b. Tho. i. ij. q. cvi. arti. i. q
vnaqueq; res illud vid̄r eſſe qd̄ eſt in ea potiſſi-
mū vt dicit phūs. ix. ethi. Id aūt qd̄ eſt potiſſi-
mū in lege noui teſtamēti ⁊ in quo tota virtus
eius conſiſtit eſt grā ſpūſſancti que dat̄ p fidem
xp̄i. ⁊ ideo principlr̄ lex noua eſt ipſa grā ſpūſſā-
cti que dat̄ fidelib;. Et hoc manifeſte appar; per
apl̄m qui ad roma. iij. dicit. vbi eſt gloriatō tua
ſc; o iudea. Excluſa eſt. per quā legem ſcōꝝ. Nō
ſed p legē fidei. Ipſam enī fidei grām legē appel
lat. Et exp̄ſſius ad romā. viij. d̄r. Lex ſpūs vite in
xp̄o ieſu liberauit me a lege peccati ⁊ mort̄. Vn̄
⁊ Aug. in li. de ſpū ⁊ lr̄a dicit q ſicut lex ſcōꝝ fu
it in tabulis lapideis. ita lex fidei ſcripta eſt in
cordib; fideliū. Hz tn̄ lex noua quedā ſicut diſ
poſitiua ad grām ſpūſſancti ⁊ ad vſum hꝰ grē p-
tinentia que ſunt quaſi ſcd̄aria in lege noua. de
quib; optuit inſtrui fideles xp̄i ex verbis ⁊ ſcri-
pturis tā circa credēda q̄ circa agenda. Et iō di
cendū eſt q principlr̄ lex noua hec eſt indita nō
quaſi aliquid ptinēs ad naturā humanā. q; ſic
eſt indita lex naturalis. ſ; q; nature aliquid ſupaddi
tum p donū grē adiuuās ad implēdū qd̄ docet
qd̄ non facit lex naturalis vel ſcripta. Scd̄ario
aūt lex noua eſt lex ſcripta. ⁊ in ſcriptura quide;
euāgelij cōtinent̄ ea que ptinēt ad grām ſpūſſā
cti. vel ſicut diſpoſitiua vel ſic ordināria vſu; hꝰ
grē. Sicut diſpoſitiua quidē q̄tū ad intellectm
p fidē p quā dat̄ ſpūſſancti grā cōtinent̄ in euā-
gelio ea que ptinent ad manifeſtādā diuinitate;
vel humanitatē xp̄i. vn̄ d̄r Jo. xx. Hec aūt ſcrip
ta ſunt vt credatis. q; ieſus eſt filius dei. Scd̄o;
vero affectū ꝯtinētur in euangelio ea que perti-
nent ad cōtēptū mūdi. p quē ꝯtēptū fit hō capax
grā ſpūſſancti. Mūdus enī. i. mūdi amatores ñ pñt
cape ſpūm ſcīm inquit xp̄s Jo. xiiij. Vſus vero
ſpūalis grē eſt in opib; virtutum ad que multi
pliciter in doctrina noui teſti oēs exhortant̄. vt
p; in ſermōe dn̄i in mōte Mat. v. ⁊ in alijs lo-
cis. ¶ Ubi ēt no. q nullus vnq̄ habuit grām
ſpūſſancti niſi p fidē xp̄i explicitā vel ſaltem im
plicitā q̄tū ad eos qui fuerūt in veteri teſtō p fi-
dem āt xp̄i ptinet hō ad nouū teſtm̄. Vn̄ quibuſ
cunq; fuit lex grē indita in veteri teſtō ſiue inde
is ſiue gētilib; oēs illi ſm̄ hoc ad nouū teſta. p-
tinebāt. Et ſic p; q̄modo lex oris dei bonū eſt. id ē
melius ſup milia auri ⁊ argēti. ſ. per grām ſpūs
ſancti in ea ꝯphenſam. Et ſm̄ h̄ qd̄ eſt in ea prin
cipale. lex euāgelij h; iuſtificare hoīem. Ad qd̄ fa
cit qd̄ ait apl̄s ad Ro. i. Nō erubeſco euāgeliu;
virtus eſt enī dei in ſalutē oī credenti. i. ducens
ad ſalutē que non poteſt eē niſi p purificatiōe

Quantū aūt ad doctrinā que eſt in euāgelio et
p̄cepta et conſilia ordinātia intellectū affectū et
actū. Lex euāgelica ñ iuſtificat ſed de ea ēt verifi-
catur qd̄ ait apl̄s. ij. cor. iij. Litera occidit ſpiritꝰ
aūt viuificat. Occidit. i. ñ viuificat ad iuſtifican
dum. Ipſa enī doctrina euāgelij ⁊ ſi multum in
ſtruat clare ad bn̄ opandū ⁊ ad occaſiōes malo-
rum tollēdum nō tn̄ adiuuat efficaciter ad im-
plendū. Nā ⁊ ſi grā in euāgelio ꝯphenſa adiu-
uet hominē ad non peccandū. non tamē confir-
mat vt peccare non poſſit. q; hoc pertinet ad ſta-
tum glorie

Ipſa autem lex §. I.

euāgelica ñ fuit data a pricipio mūdi triplici rōe
ſm̄ tho. i. ij. q. cvi. ar. iij. Quaꝝ pria eſt. Quia lex
noua ſicut dictū ē principlr̄ eſt grā ſpūſſancti q
abūdanter dari ñ debuit anteq̄ impedimētum
peccati ab hūano genere tolleret̄ cōſummata re-
demptōe p xp̄m Vn̄ d̄r Jo. vij. Nondum erat
ſpūs datus. q; ieſus nōdū erat glorificatus. Et
hāc rōnē aſſignat manifeſte apoſtolus ad Ro.
viij. vbi poſtq̄ p̄miſerat de lege ſpūs vite ſubiū
xit deus filiū ſuū miſit in ſimilitudinem carnis
peccati vt de pctō damnaret pctm̄ in carne. vt iu
ſtificatio legis impleret̄ in nobis. ¶ Scd̄a ratō
pōt aſſignari ex pfectōe legis noue. Nō eni; ali
quid ad pfectū adducit̄ ſtatim a principio ſ; q̄-
dam tpali ſucceſſionis ordine. Sicut aliq̄s pri
us eſt puer ⁊ poſtmodū eſt vir. Et hāc ratōnem
aſſignat apoſtolus ad Gal. iij. di. Lex pedagogꝰ
noſter fuit in xp̄o. vt ex fide iuſtificemur. At v-
bi venit fides iā ñ ſumus ſub pedagogo. ⁊. i. Co
rin. xv. Nō prius qd̄ ſpūale eſt ſed qd̄ animale
¶ Lex aūt euāgelica maxime eſt ſpūalis. ⁊ ideo
nō prius debuit dari ſed poſterius Tertia rō
ſumit̄ ex hoc q lex noua eſt lex grē qua hō indi-
get ad bn̄ opandū. ⁊ ideo primo optuit q hō re
linqueret̄ ſibiipi in ſtatu legis veteris. vt cadē
do in peccatū cū p illā iuuari ñ poſſet ſuā infir-
mitatē recognoſcēs. ſciret ſe grā dei indigere ad
bn̄ opandū. ⁊ ad hāc pcurandam ſe humiliaret
Nil enī magis grē recipiēde obſiſtit q̄ ſupbia.
cū. ſ. quis ꝯfidit de virib; ſuis ad bn̄ operādum
ppter qd̄ dicit Jacob;. Deus ſupbis reſiſtit hu
milib; aūt dat grām. Hanc rō; aſſignat apoſto.
ad Ro. v. di. Lex ſubintrauit vt abūdaret deli
ctū. vbi aūt abūdauit delictum ſupabūdauit et
grā. Nec ex hoc pōt dici deus acceptor pſonarū
q; ſc; puidit eis de lege grē hominib; noui teſti ⁊
nō hoib; veteris. Nam humanū genꝰ ppter pec
catū primi pntis meruit priuari auxilio gratie.
⁊ ideo quibuſcūq; non datur gratia hoc ē ex iu
ſticia. q; hoc illi meruerūt. quib; aūt dat̄ hoc eſt
ex gratia ſeu liberalitate. Nō aūt eſt acceptor q̄s
pſonaꝝ ſi de ſuo in quo nō eſt alicui debitor nō

dat vni qꝺ dat alteri. Nõ g̃ ex hꝺ ꝙ hoībꝰ a princi
pio mūdi ñ dedit deus legẽ gratie iniuriã fecit. vel
acceptoꝛ perſonarum fuit. cũ ⁊ ipſa lex debito oꝛ
dine danda eſſet

De duratõe le §. II.

gis euãgelice. ſ. ꝙ durat vſqꝫ ad finẽ ſeculi. nec ẽ
expectãda alia lex que ei ſuccedat vt quidam ma
le ſenſerũt. Pro cuiꝰ declaratõe dicit. b. Tho. i. ij. q.
cvi. arti. iiij. ꝙ ſtatus mūdi variari põt dupl'r. Uno
no mõ ſꝫm diuerſitatẽ legis. ⁊ ſic huic ſtatui no-
ue legis nullus ſtatus alius ſuccedit. Succeſſit
enĩ ſtatus noue legis tanqꝫ pfectioꝛ ſtatui vete-
ris legis tãqꝫ imperfectioꝛi. ſꝫm illꝺ. i. coꝛ. xiij. Cũ
venerit qꝺ pfectũ eſt euacuabit qꝺ ex pte ẽ. Sed ĩ
ſtatu vite pñtis nll'o ſtatus pfectioꝛ eẽ põt ſtatu
noue legis. Nihil enĩ põt eſſe ꝓpinquiꝰ fini vl-
timo qꝫ id qꝺ ĩmediate inducit in finẽ vltimũ.
hoc aũt facit noua lex. Uñ dicit apl's ad hebre. x.
Hñtes itaqꝫ frẽs fiduciã in introitũ ſcõꝝ in ſan
guine xp̄i quã initiauit nobis viã nouã acceda-
mus ad eũ. Uñ ñ põt eẽ aliquis ſtatꝰ vite pñtis
qꝫ ſtatus noue legis. qꝛ tãto vnũqꝺqꝫ ẽ pfectiꝰ
quãto magis fini vltimo ꝓpinquius ẽ. Alio mõ
põt ſtatus hoīm variari ſꝫm ꝙ hoīes diuerſimoꝺ
ſe hñt ad eãdẽ legẽ vel pfectiꝰ vel minus pfecte
Et ſic ſtatꝰ veteris legis fuit multipl'r mutatus.
qꝛ qñqꝫ hoīes optime illã legẽ ſeruabãt qñqꝫ oĩ-
no ꝓterībãt. Sic ẽt ſtatꝰ noue legis diuerſificat̃
ſꝫm diuerſa loca ⁊ diuerſa tpa ⁊ pſonas in q̃ grã
ſpũſſancti pfectiꝰ vel minꝰ pfecte hr̃. Nõ ẽ expe-
ctãdũ ꝙ aliquis ſtatus ſit futurꝰ in quo pfectiꝰ
grã ſpũſſancti hẽat̃ qꝫ hactenꝰ hĩta ſit. ⁊ maxime
ab aplis. qui ſicut tpe prius. ita ⁊ ceteris abũdã
tius ſpũmſcũm acceperunt. vt dicit glo. ſup illud
primitia ſpũſ accipiẽſ. Ultra iſtos duos ſtatꝰ ſcꝫ
legis moſaice ⁊ legis euãgelice ponit quidẽ Di
on. in eccl'iaſtica hierarchia tertiũ ſtatũ. ſed ñ in
vita iſta ſꝫ in vita btã. vbi ſine figuris ⁊ velamie
videbimꝰ deũ facie ad faciẽ. Promiſſio autẽ
aduẽtus ſpũſſancti quẽ xp̄s pmiſit aplis pluri-
es. quã aliqui dicebãt nõdũ impletã ſꝫ implẽdã
iã facta eſt aplis. vñ ⁊ xp̄us dixit Ac. i. Uos aũt
baptizamini ſpũſcõ ñ poſt multos hos dies. Qꝺ ĩ
pletũ legit̃ Ac. ij. ſ. in feſto pentħe. ⁊ tũc docuit a-
poſtolos oẽm veritatẽ. ſ. de neceſſariis ad ſalutẽ
credẽdis ⁊ agẽdis. Nõ aũt docuit eos de oībꝰ fu
turis euẽtibꝰ. hoc enĩ ñ ſpectabat ad eos. vñ dixit
Act. i. Nõ eſt vrm̃ noſſe tpa vel momẽta que pat̃
poſuit in ſua ptãte. Qꝫ ãt aliqui aſſignabãt tres
ſtatꝰ mūdi ↄueniẽtes tribꝰ pſonis diuis dicẽtes
ſtatũ veteris leg' ↄuenire pr̃i. qꝛ illi generatõi irẽ
debãt ſtatũ noue legis ↄuenire filio. qꝛ clerici in
eo intẽdũt ſapie. vñ et ſequẽdus erat tertiꝰ ſtatꝰ
qui ↄueniret ſpũiſcõ in quo viri ſpũales princi
parent̃. Rñdit. b. Tho. vbi. ſ. ꝙ ſtatus veterꝫ le
gꝫ fuit nõ ſolũ pr̃is ſꝫ ⁊ filij. qꝛ xp̄s in veteri lege
figurabat̃ ⁊ ſtatus noue legis ñ ſolũ eſt filij ſꝫ ẽt
ſpũſſancti ſꝫm illud ad ro. viij. Lex ſpũſ vite ĩ xp̄o
ieſu. Uñ nõ optet expectare aliã legẽ ſpũſſancti.
Poſſet etiã ſꝫm dñm Jo. dñici. ille triplex ſtatꝰ
ſic adaptari. vt dicat̃ primꝰ in lege nature qui i-
cepit a creatõe ⁊ puritate ⁊ renouatꝰ fuit p dilu
uiũ noe puritas ⁊ ptãs rõe creatõis attribuitur
patri. Scꝺs incepit in lege moſaica que fuit lex
plena ſapia. Et in ꝓphetis etiã qui tũc maxime
floruerũt fuit maxima ſapia ꝓphetantes de criſto
ſapia patris ⁊ in xp̄m fuit terminatus ĩ ſui paſ-
ſione ⁊ aſcẽſione. Succeſſit tertiꝰ qui appropriat̃
ſpũiſcõ incipiẽs in aduẽtu eius ſup apoſtolos ĩ
quo data eſt in coꝛdibꝰ lex amoꝛis ⁊ dilectõis ⁊
ſpũſſcĩ quo filij dei agunt̃. Uñ nõ optet expecta-
re aliã legẽ. Qꝺ aũt xp̄s dixit Mat. xxiiij. ꝙ pre
dicabit̃ euãgeliũ regni in toto oꝛbe ⁊ tũc veniet
ↄſummatio dicit Tho. ꝙ iſta pdicatõ euangelij
põt intelligi dupl'r. Uno mõ qꝫtũ ad diuulgati
onẽ noticie xp̄i. ⁊ ſic fuit diuulgatũ euãgeliũ in to-
to oꝛbe p pdicatõꝫ aploꝝ. Et qꝺ ſubdit̃ in illa au
ctoꝛitate. Tũc erit ↄſummatõ intelligit̃ ꝺ deſtru
ctõe ierlm. de qua tũc loquebat̃ ad lrãm. Alio mõ
poteſt intelligi pdicatio euãgelij cũ pleno effec
tu. ita. ſ. vt in qualibet gẽte recipiat̃ eccia. Et ita
ſꝫm Aug. nõdum pdicatum eſt in toto oꝛbe. Et hꝺ
facto veniet ↄſummatio mūdi. ⁊ ſic ñ optet expec
tare euãgeliũ aliud qꝺ illi vocabant eternũ. Re
pertus eſt quidẽ liber qui intitulabat̃ euãgeliũ
eternũ que dicebat̃ fuiſſe doctrina Joachim ab
batis. ſꝫ ex ipſo tractatu ⁊ tpe ſuo ↄphendit̃ mani
feſte ipm ñ feciſſe. Sũt aũt ibi multa heretica et
erronea ⁊ fatua. Nã in primo dicit doctrinã ioa
chim excedere doctrinã xp̄i ⁊ nouũ ⁊ vetus teſta
mẽtum. Scꝺo ꝙ euãgeliũ xp̄i ñ eſt euãgeliũ re-
gni. Tertio ꝙ nouũ teſtm̃ erat euacuãdũ. ⁊ ꝙ ñ
erat duratuꝝ niſi p ſex annos. i. vſqꝫ ad annũ in-
carnatõis. M. cclx. Quarto ꝙ ſicut euãgelio cri
ſti ſuccedit aliud euãgeliũ. ita ſacerdotio xp̄i ali
ud ſacerdotiũ. Quinto ꝙ euãgelium xp̄i neīeꝫ
ducit ad pfectõꝫ. Sexto ꝙ ſpũalis intellectꝰ no
ui teſta. non eſt cõmiſſus pape romano ſꝫ tm̃ lita
lis. Et ſic nõ hꝫ iudicare papa de intellectu ſpũa
li ſed litterali. Septimo ꝙ receſſus grecoꝝ a ro-
mana eccia fuit bonus ⁊ ꝙ viri ſpũales nõ tene-
rent̃ obedire romane eccie in his que dei ſunt.
Octauo ꝙ papa grecus magis ambulat ſꝫm ſpi
ritum qꝫ papa romanꝰ. Et ſic ꝙ magis eſt in ſta
tu ſaluãdoꝛum. Nono ꝙ ſpũſſanctus pcipit a-
liquid ab eccia ſicut xp̄s in qꝫtum homo a ſpiri-
tuſcõ. Decimo ꝙ xp̄s ⁊ apoſtoli fuerũt pfecti in
vita contemplatiua. ⁊ ꝙ vita actiua fuit fructu
oſa vſqꝫ ad ioachim ſed ammodo nõ eſt fructuo
ſa. ſed vita contemplatiua quam dicit eſſe ĩ mo-
nachis. Undecimo ꝙ ſicut in primo ſtatu mūdi

fuit ꝯceſſum regnū ecclie toti⁹ a pře aliquibꝫ. de
ordine ꝯiugatoꝝ in quo auctorizatus eſt ille or/
do. Et in ſcđo ſtatu mđi fuit ꝯceſſum a filio ali
cui de ordine clericorum in quo ab ipſo glificat⁹
eſt. Sic in .iij. ſtatu mđi ꝯmittet alicui de ordine
monachoꝝ in quo ſpūſſanctus glorificabit. Et
ꝙ p̄dicatores qui erūt in illo vltimo ſtatu erūt
maiores dignitatis q̄ꝫ predicatores primitiue ec/
cleſie. Hec oīa ſunt ꝑtim heretica ꝑtim fatua et
erronea.

De cōparatōne §. III

noue legis ad veterē. q̄ūo. ſ. noua lex eſt alia a ve
teri. ⁊ q̄ūo ꝯtinet̃ in veteri. Primū ꝓbat̃ ꝑ hoc qđ
ait apl's ad Heb. vij. Trāſlato ſacerdotiō neceſſe ē
vt legis trāſlatio fiat. Sed ſacerdotiū noue le/
gis eſt aliud a ſacerdotio veteri. ergo ⁊ lex alia.
Pro h⁹ declaratōe vi. b. Tho. i. ij. q. cvij. ꝙ cum
oīs lex ordinet ꝯuerſatōꝫ hūanam ad aliquez fi
nē. pn̄t aliqua ordinari ad finē dupl'r. Vno mō
ꝙ diuerſa ordinēt̃ ad diuerſos fines. ⁊ ſic leges
ſunt oīno diuerſe diuerſitate ſpēi. Sicut lex ci/
uitatis que eēt ordinata ad hoc vt ꝑpl's dn̄aret̃.
eēt oīo diuerſa ſpēi ab ea que ordinaret̃ ad h̃ ꝙ
optimates ciuitatis dn̄ant̃. Alio mō pn̄t ordia/
ta in finē diuerſificari. ſm ꝙ vnū ꝓpinqui⁹ ordi
nat ad eundē finem. ⁊ aliud remoti⁹. Et ſic alia
dꝛ lex que dat̃ in eadē ciuitate ⁊ eodē mō regimīſ
pueris circa agēda. ⁊ alia que dat̃ viris ꝑfectis.
Scđm igit̃ primū modū diuerſitatis. lex noua
n̄ eſt alia a lege veteri. qꝛ vtriuſqꝫ eſt vnus finiſ
ſ. vt hoīes ſubdant̃ deo. Eſt eī vn⁹ de⁹ noui ⁊ ve
teris teſt. ſm illud ad Ro. iij. Vnus eſt deus q̄
iuſtificat circūciſionē ex fide ⁊ ꝑpuciū ꝑ fidem.
Alio mō lex noua eſt alia a veteri. qꝛ lex vetus ē
pedagogus pueroꝝ. ⁊ lex noua eſt lex ꝑfectōnis
qꝛ lex dilectōis. Et omēs dr̄e quas ponūt doc. in
ter legē veterē ⁊ nouā hec oſ̄dūt ꝙ differūt ſicut
ꝑfectū ⁊ ipfectū. Et q̄uis in lege euāgelica conti
neant̃ multa documēta ⁊ ſacſalia. nō tn̄ in ill' cō/
ſiſtit principalitas h⁹ legis ſed in grā ⁊ fide. Prī
cipalitas aūt veteris legis ꝯſiſtebat in documē/
tis ⁊ mādatis illius legis. Et illi qui in illa le/
ge ſeruiebāt deo n̄ timore pene nec ꝓpter tꝑales
ꝓmiſſiones illius legis ſed amore iuſticie et ꝓp
ter ꝓmiſſiōes eternas ꝑtinebāt ad nouā legem.
Sicut ecōtra qui in nouo teſt. ſeruāt leges tio/
re penaꝝ. ⁊ ꝓpt̃ tꝑalia ꝑtinēt ad vetus teſ. ⁊ legē
Cōtinet̃ aūt ipa lex noua in veteri ſicut expo
nit Gre. illud Ezech. i. Erat rota in medio ro/
te. i. teſtm̄ nouū in veteri. Continet̃ quidē. n̄ tm̄
in actu ſicut ꝯtinet̃ locatū in loco. ſed in virtute
ſicut effectus in cā. ⁊ ſicut complemētū in com/
pleto. ⁊ ſicut tota arbor in ſemine. Compat̃ aūt
noua lex ad veterē vt dictū eſt. ſicut ꝑfectum ad
imꝑfectū. Et ſic noua lex cōtinet̃ in veteri. ſicut
frumētū in ſpica. Oīa eñ que tradunt̃ in nouo
teſtō credenda explicite ⁊ apte tradunt̃ ⁊ in vete
ri ſed implicite ⁊ in figura. Et ſi dicant̃ p̄cepta
noui teſta maiora q̄ꝫ veteris intelligit̃ q̄ātuꝫ ad
manifeſtatōem nō quo ad ſubſtātiā. ⁊ hoc quo
ad moralia. Q̄ūo ꝑ legem nouā lex vetus iplet̃
hoc eñ xp̄s dixit Math. v. Nō veni legē ſoluere
ſꝫ ad iplere. Et paulopoſt. Iota vnū aut vnus
apex n̄ p̄teribit a lege donec oīa fiant. Vn̄ poteſt
induci illud ps. Oīs conſummatōis vidi finez
latū mādatum tuū nimis. Mandatū dei preci
puū qđ dedit xp̄s fuit de dilectōe Ioā. xv. Hoc
eſt p̄ceptū meū vt dili. inuicē. qđ includit dilec/
tionē dei. ⁊ lex euāgelica eſt lex dilectōis. ⁊ iſtud
eſt nimis. i. valde latū. qꝛ ꝯp̄hendit oīa creatorez
⁊ creaturā. Et in ipſa implet̃ oīs lex ēt veterꝭ te/
ſtamēti. ideo dicit oīs ꝯſummatōis. i. impletōiſ
totius legis vidi finē. Pro c⁹ declaratōe vi. bea.
Tho. i. ij. q. cvij. ar. ij. ꝙ lex noua cōpat̃ ad veterē
ſicut ꝑfectū ad imꝑfectū. Oē aūt ꝑfectū adim
plet qđ deeſt imꝑfecto. Et ſm hoc lex noua iplet
veterē. inq̄ātū qđ veteri legi deerat ſupplet. In ve
teri aūt lege duo pn̄t conſiderari. ſ. finis. ⁊ p̄cep
ta contēta in lege. Finis aūt cuiuſlibet legis eſt
vt hoīes efficiant̃ iuſti ⁊ virtuoſi. Vn̄ etiam fi
nis veteris legis erat iuſtificatio hoīm. quā qui
dem iuſtificatōem efficere nō poterat ſed figura
bat quibuſdā ceremonialibꝫ factis ⁊ promitte/
bat verbis. Et q̄ātum ad hoc noua lex implet le
gem veterē iuſtificādo virtutē paſſionis xp̄i. Et
hoc eſt qđ apl's dicit ad Ro. viij. Qđ impoſſibi
le erat legi deus miſit filiū ſuū in ſimilitudinez
carnis peccati. dānauit peccatū in carne vt iuſti/
ficatō legis impleret̃ in nobis. Et q̄ātum ad hoc
lex noua adhibet qđ lex vetus ꝓmittebat ſm il/
lud ad Col. i. Quotquot ꝓmiſſiones ſunt in il
lo. ſ. xp̄o ſunt. Quātū ad hoc etiā cōplet qđ vet⁹
lex figurabat. Unde ad Col. ij. dꝛ de ceremōiali
bus ꝙ erāt vmbra futuroꝝ. ſ. corꝑis xp̄i. ⁊ veri/
tas ꝑtinet ad xp̄m. Unde lex noua dꝛ lex verita/
tis. lex autem vetus vmbra vel figura. Quā
tum ad p̄cepta que conſiderant̃ ſcđo circa legem
impleuit xp̄s p̄cepta veteris legis ope et doctri/
na. Opere quidē qꝛ circūcidi voluit. ⁊ alia lega
lia ſeruare que erāt tempe illo ſeruāda. ſm illđ
ad Gal. iiij. Miſit deus filium ſuū factū ſub le/
ge. Et faciēdo miracula in ſabbatiſ nō ſoluebat
legē ſm rei veritatē. tū qꝛ illa miracula faciebat
virtute diuina que ſemꝑ opatur. tuꝫ qꝛ opera
ſalutis humane faciebat. cum etiam pharıſei ſa
luti animalium ꝓuiderēt in die ſabbati. tuꝫ eti
am ratōne neceſſitatis diſcipulos excuſauit ſpi
cas colligentes ſabbato. Sed videbatur ſolue/
re ſabbatū ſm ſupſtitioſum intellectū phariſeo
rum. Tangere leꝓſum non erat ꝓhibitum in le
ge. ſed contrahebat̃ ꝑ hoc quedam immūdicia

irregularitatis ſicut ex cōtactu mortui. Sꝫ dn̄s qui erat mūdator leproſi immūdiciā incurrere n̄ poterat tangēdo leproſum. Doctrina aūt ſuā impleuit ꝑcepta legis tripl'r. Primo vex intellectū legis exprimēdo ſicut pꝫ i homicidio ꝛ adulterio. in quoꝝ ꝓhibitōe ſcribe ꝛ phariſei n̄ intelligebāt niſi actum exteriorem ꝓhibitū. Unꝺ dn̄s legem impleuit oſtendendo ēt actū interiorēꝫ ꝓhibitum ex lege. Scd̄o impleuit dn̄s doctrīā ſua ꝑcepta legis ordinādo quō tuti⁹ obſeruaret̄ qd̄ lex ſtatuerat. Sicut lex vetus ſtatuit ꝙ hō n̄ piuraret ſed hoc tuti⁹ ꝯſeruat̄ ſi oīno a iuramēto abſtineat niſi in cā neceſſitatis. Tertio adimplenit legē ſupaddēdo ꝑceptis legis quedā perfectōis cōſilia. vt pꝫ Mat. xix. vbi dn̄s cuidā dicēti ſuaſſe ꝑcepta ait. Unū tibi deeſt ſi vis pfectus eſſe. vende que hēs ꝛ da paupib⁹ ꝛ ſeq̄re me. Et in ſermōe dn̄i in mōte qd̄ hr̄ Mat. v. ꝛ in ſe. c. de ceremonialib⁹ ꝑceptis n̄ fit mētio. qꝛ euacuata ſunt. Cum eīm eſſent in figurā impleta ſunt p exhibitionē eoꝝ que figurabātur. ꝛ ſic excludūtur. De iudicialib⁹ vero ꝑceptis cōmemorauit ꝑceptū tallionis. vt qd̄ de hoc diceret̄ de oīb⁹ aliis intelligēdū eēt. In quo ꝑcepto docuit n̄ eē intētionē legis. ꝙ pena tallionis quereret̄ ꝓpter vindicte liuorē. quā ipſe excludit mouēs ꝙ hō dꝫ eē paratus maiores etiā iniurias ſufferre ſꝫ ſoluꝫ ꝓpter amorē iuſticie qd̄ adhuc in noua lege remanet. De mortalib⁹ autem excludit falſum intellectum phariſeorum

Que ſit grauior §. IIII

lex ad obſeruādū vet⁹ vel noua. declarat. b. Tho. i. ij. q. cvij. ar. iiij. di. ꝙ circa opa virtutis de quibus ꝑcepta legis dant̄ duplex difficultas attendi pōt. Una ex pte opm exterioꝝ. que ex ſeipſis hn̄t quādā grauitatē ꝛ difficultatē. Et q̄ntuꝫ ad hoc lex vetus ē multo grauior q̄ꝫ noua qꝛ ad plures actus exteriores obligabat lex vetus in multiplicib⁹ ceremoniis q̄ꝫ lex noua que ꝑter ꝑcepta legis nāe pauciſſima addit in doctrina xp̄i et apl'oꝝ. Lꝫ aliqua ſint poſtea ſupaddita ex inſtōe ſcōꝝ patꝝ in quib⁹ ēt opꝫt moderatōēꝫ eē attēdēdā ne ꝯuerſatō fideliū oneroſa fiat. Dicit enim Aug. ad inquiſitōes Ianuarij de quibuſdā Q̄ꝫ ipſam religionē nrāꝫ quā māifeſtiſſimis ac pauciſſimis celebrationū ſacris dei miſcōa voluit eē liberā ſeruilib⁹ ꝑmūt oneribus. adeo vt tolerabilior ſit ipa ꝯditio iudeoꝝ qui legalib⁹ ſacris nō hūanis ꝑſumptōib⁹ ſubijciūt̄. Et hr̄ hr̄ ēt in decretis di. xij. oia. Alia difficultas ē circa opa virtutū in interiorib⁹ actib⁹. puta ꝙ aliquis opus virtutis exerceat ꝓmpte ꝛ delectabil'r. ꝓut agit hn̄s habitū virtutis. Et hoc n̄ hn̄ti hitū virtutꝫ eſt valde difficile ſed p virtutē reddit̄ facile. Et ſc̄m hoc ꝑcepta noue legis ſunt grauiora ꝑceptꝫ

veteris legis. qꝛ in noua lege ꝓhibent̄ interiores animi mot⁹ qui expſſe in veteri n̄ ꝓhibebant̄ in oīb⁹. ꝛ ſi in aliquib⁹ ꝓhiberent̄. in quib⁹ tn̄ prohibendis pena n̄ apponebat̄. hoc aūt eſt difficillimū n̄ hn̄ti virtutē. Sicut ēt di. phūs. v. ethic. ꝙ opari que iuſtus facit ē facile. Sed opari eo mō quo iuſtus facit. ſ. ꝓmpte et delectabil'r difficile eſt n̄ hn̄ti iuſticiā. Et ſic intelligit̄ illud. i. Ioā. v. Mādata ei⁹ grauia n̄ ſunt. Qd̄ exponēs aug. ait ꝙ amāti grauia n̄ ſunt. ſed nō amāti grauia ſunt hec. Tho. Sꝫ ſi ꝯſiderent̄ ipa ꝑcepta noue legis cū adiutorio ſuo. ſic ēt leuiora ſunt ꝑceptꝫ veteris. Nā in noua lege ꝓponūt̄ ſacra addunt̄ exēpla. ꝓmittunt̄ imediate eterna ꝑmia que multū hn̄t hoīes attrahere ad bn̄ opandū ꝛ ſi in opere ſit difficultas eā quaſi minuit. Hec āt nō hēbāt in veteri lege. vn̄ ꝛ xp̄s dixit. Mat. xi. Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati eſtis. Qd̄ exponēs Hilari⁹ dicit. Legis difficultatib⁹ laborātibus peccatis oneratos ad ſe vocat. ꝛ poſtmoduꝫ de iugo euāgelij ſubdit. Iugū eīm m. ſu. ē ꝛ o. m. le. Et ad hoc pōt induci illud ps. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilataſti cor meuꝫ. Dilatat cor caritas qꝛ facit ſe extēdere ad oēs ꝛ oīa bona. ꝛ ipſa eſt ꝑcipuū legis euāgelice. Et cū hec hr̄ n̄ ſolum itur. ſꝫ ꝛ currit̄ p viā. i. opa mādatoꝝ dei veteris ꝛ noue legis. Importat aūt curſus auiditatē. velocitatē. ꝛ facilitatē. qꝛ vt ait Aug⁹. Oia ſeuia ꝛ inania. facilia. ꝛ prope nulla facit amor. et alibi idē. Solus amor neſcit laborē. Q̄ꝫ lex euāgelica ꝑcipit ꝛ ꝓhibet quedā opa exteriora opera tenebraꝝ vꝫ crimina ꝓhibet. Ad ro. xiij. Abijciamus opa tenebraꝝ. Opa lucis mādat. i. virtutū. Ad ephe. vi. Eratis aliqn̄ tenebre nūc autem lux in dn̄o vt filij lucis ambulate. ꝛ hoc fuit valde decēs cū p nouā legē efficiant̄ hoīes filij lucis vt opa lucis eis mādarent̄ Io. xij. Credite in lucē vt filij lucis ſitis ait xp̄s. Et hāc lucē legis euāgelice pōt dici ps. poſtulaſſe cū ait. Emitte lucē tuā ꝛ veri. t. ipa me dedux. ꝛ addu. in mō. ſan. t. ꝛ in taber. tua. Lex euāgelica cōtinet lucē. ſ. gratie. qꝛ hoc ē in ea principale vt dictū eſt. ꝛ veritatē que ibi hn̄r. ꝛ ipſa nos deducūt in pn̄ti vita. i. de vno actu virtutū ad aliū inducūt faciendū ꝛ de vno ſtatu. ſ. impfectiori ad aliū pfectiorem ducūt illuſtrādo ꝛ adiuuādo. Et demum adducūt in mōtē ſanctū dei. i. ad ſupnā patriā vbi ſūt plurima tabernacula. i. varia ꝑmia ſcōꝝ. quia vt dꝛ Io. xiiij. In domo p̄ris mei māſ. mul. ſ. Pro hoꝝ declaratōe di. b. Tho. i. ij. q. cviij. ꝙ pricipalitas legis noue eſt grā ſpū ſancti. que manifeſtatur in fide p dilectōēꝫ apte. hāc aūt grām ꝯſequūtur hoīes p dei filiū hoīem factū. cuius hūanitatem primo impleuit grā. ꝛ inde ad nos ēt deriuata eſt. Un̄ Io. i. dꝛ. Uerbū ca. f. ē. ꝛ poſtea ſubdit. plenū grā ꝛ ve. Et. i. De plenitudine ei⁹ noſ

oẽs accepimus grãm p grã. Vñ ⁊ ſubdit. Grã
⁊ veritas p ieſum xp̃m facta eſt. ⁊ iõ cõgruit vt
p aliqua exteriora ſenſibilia grã a verbo incarna
to pfluens in nos deducat. ⁊ ex interiori grã per
quã caro ſpũi ſubijciat. exteriora quedã opa ſen
ſibilia pducant. Sic igit exteriora opa dupli
ter ad grãm ptinere pñt. Vno mõ ſicut inducẽ
tia aliqualr ad grãm ⁊ talia ſunt opa ſacroꝝ
que in lege noua ſunt inſtituta ſicut baptiſ. eu
cariſtia ⁊ alia. Alia vero ſunt opa exteriora que
ex inſtinctu grẽ pducũt. ⁊ in his eſt quedã dĩa
attẽdẽda. quedã ei neceſſariã cõueniẽtiã vel con
trarietatẽ hñt ad interiorẽ grãz que in fide p di
lectõꝫ apte conſiſtit. Et hmõi opa exteriora ſũt
pcepta vel phibita in lege noua. Precepta ẽ cõ
feſſio fidei. ⁊ phibita negatõ dei. dr̃. n. Math. x.
Qui me confeſſus fuerit corã hoibꝰ. cõfitebor et
ego eũ corã pr̃e meo. ⁊ qui negauerit me corã ho
minibꝰ. negabo eũ corã pr̃e meo. Alia vo ſunt o
pera que ñ hñt ncãriã cõueniẽtiã l' cõtrarietatẽ
ad fidẽ p dilectõꝫ opantẽ. ⁊ talia opa ñ ſunt in
lege pcepta l' phibita ex ipa legis prima inſtõe.
ſꝫ relicta ſunt a legiſlatore. ſ. xp̃o vnicuiqꝫ ſm q
alicꝰ curã gerere dꝫ. ſicut vnicuiqꝫ liberꝫ eſt circa
talia determiare. quid ſibi expediat facere vl' vi
tare. Et cuilibet rñdenti ordinare circa tlia ſuis
ſubditis. quid in talibꝰ faciẽdũ l' vitãdũ. Vñ et
ꝓpter hoc lex euãgelij dr̃ lex libertatis. Nã lex
multa determinabat. ⁊ pauca relinquebat hoĩ
bus determinãda. Sic igit ꝓpter euãgeliũ qd̃
dr̃ euãgeliũ regni. conſiſtit principlr in. interio
ribꝰ actibꝰ. ꝓpter qd̃ dr̃ Lu. xvij. Regnũ dĩ intra
vos eſt. ⁊ pau. ad Ro. Regnũ dei ñ eſt eſca et po
tus ſꝫ iuſticia. pax. gaudium in ſpũ ſcõ. tñ ex con
ſequẽti ẽt ad regnũ dei ſeu euãgeliũ ptinẽt oĩa
iſta. ſine quibꝰ interiores actus' eẽ nõ pñt. ſicut
ſi regnũ dei eſt interior iuſticia. pax. ⁊ gaudium
neceſſe eſt vt oẽs actus exteriores qui repugnãt
iuſticie. paci. ⁊ gaudio. repugnẽt regno dĩ. ⁊ ideo
tales actꝰ phibendi ſunt in euãgelio regni. In
his vero que idifferẽter ſe hñt. vt comedere hos
vel illos cibos in his ñ ẽ regnũ dei. No. ẽt ſm
Tho. vbi. s. q lex noua dr̃ lex libertatis ſm illud
Iac. i. Si quis pſpexerit in lege pfecte libertatꝫ
⁊c. Et hoc duplr. Vno mõ qꝛ nõ artat nos ad fa
ciẽda vel vitãda aliqua niſi que ſunt repugnan
tia ſaluti de ſe. que ſunt ſub pcepto vel phibitio
ne. Scḋo mõ. qꝛ hmõi pcepta ⁊ phibitões nos
libere implere facit inqꝫtũ ex interiori inſtinctu
gratie. quem lex euangelica includit ea implet.
Ipa eñ grã ſpũſſancti ẽ ſicut interior hitꝰ infu
ſus inclinãs nos ad bñ opandũ. ⁊ facit nos libe
re et ſpõte opari que cõueniũt grẽ. vñ aplꝰs. V
bi ſpũs ibi libertas.

Quod lex euange ſ. v

lica cõueniẽter ordinat hoĩeꝫ q̃ ad actꝰ exteriores
nulla alia opa exteriora determinãdo niſi ſacra
⁊ moralia pcepta que de ſe ptinẽt ad rõꝫ vtutis
Procꝰ declaratõe dĩ. b. Tho. i. ij. q. cviij. arti. ij.
Lex noua in actibꝰ exterioribꝰ ſolũ illa pcipe vel
phibere debuit p que ad grãm introducimur. l'
q̃ ptinẽt ad rectũ vſum gratie ex neceſſitate. ⁊ qꝛ
grãꝫ ex nobis hẽre nõ poſſimus. ſed ſolũ p xp̃m
ideo ſacra p que grãm cõſequimur p ſeipum in
ſtituit. ſ. baptiſmũ. euca. ordinẽ miniſtroꝝ noue
legis inſtituẽdo aplos. ⁊ lxxij. diſcipulos pniãꝫ
⁊ matrimoniũ indiuiſibile. Cõfirmatõꝫ pmiſit
p ſpũſſancti miſſionẽ. Ex eius etiã inſtõne apli
legunt infirmos vngẽdo ſanaſſẽ. vt hẽ Marci
vi. que oĩa ſunt noue legis ſacra. Quia enim in
ſacris dat gratia que nõ eſt niſi a xp̃o. iõ optuit
q ipa ſacra hẽt inſtõem a xp̃o Sꝫ in ſacris no
ui teſt. puta cõſecratõis tẽpli vel altaris ⁊ in ce
lebritate ſolẽnitatũ et hmõi. nõ dat aliqua grã.
Et ideo qꝛ ipa ñ ptinẽt ſm ſeipa ad neceſſitatẽ
grẽ interioris. reliquit deus inſtituẽda plat' p
arbitrio ſuo. Rectꝰ ãt vſus grẽ eſt p opa cari
tatis. que quidẽ ſm q ſunt de neceſſitate virtutꝫ
ptinẽt ad pcepta moralia. que ẽt in vete. lege tra
debant. Vñ ꝓpter hoc lex noua addere nõ de
buit circa exteriora agẽda. Determiatõ aũt hoꝝ
opm in ordine ad cultũ dei ptin et ad ceremõia
lia. in ordine ad primũ ad iudicialia. ⁊ iõ qꝛ iſte
determinatões ñ ſunt ſm ſe de neceſſitate interi
oris grẽ in qua lex noua cõſiſtit. iõ ñ cadunt ſub
pcepto noue legis ſꝫ relinquũt hmõi hũano ar
bitrio. Quedã quidẽ ꝓpter ad ſubditos que. ſ. p
tinẽt ſigillatĩ ad vnũquẽqꝫ. Quedã vero ad pre
latos tpales vel ſpũales. que. ſ. ptinẽt ad vtilita
tẽ cõeꝫ. Sic igit lex noua nulla alia exteriora o
pera determiare debuit pcipiẽdo l' phibẽdo. ni
ſi ſacra ⁊ moralia pcepta que de ſe ptinẽt ad rõꝫ
virtutis. vt ñ eẽ occidẽdũ furãdũ ⁊ hꝰ. Ea antẽ
que ſunt fidei qꝛ ſunt ſupra hũanã rõ. vñ ad ea
ñ poſſumꝰ pueire niſi p grãꝫ. iõ abũdãtiori grã
ſupueniẽte optuit pl'a credẽda explicari ſicut de
miſterio trinitatis ⁊ articul' icarnatõis que tra
dunt explicite in euã. Iudicialia ãt pcepta ñ ſũt
poſita in euã. qꝛ cũ ſm ſe ñ ſint de necitate virtu
tis ſꝫ ſolũ ꝓpter ad cõem rõꝫ iuſticie. iõ reliq̃t dñſ
ea diſponẽda his qui curã erãt hĩturi alioꝝ tpa
lẽ l' ſpũalẽ. Explanauit tñ quedã iudicialia xp̃s
ad excludẽdũ falſuꝫ intellcm̃ ſcribaꝝ ⁊ phariſeo
rũ. q aũt xp̃s dedit aplis quedã mãdata vt patꝫ
Mat. x. Nolite portare ſacculũ neqꝫ peraꝫ neqꝫ
argẽtũ ⁊c. ñ iſta dedit tãqꝫ ceremõiales obſeruan
tias ſꝫ tanqꝫ moralia ſtatuta. Que pñt intelligi
duplr. Vno mõ vt dicit aug. de cõſenſu euãgeli
ſtaꝝ vt. ſ. ñ fuerit pcepta ſꝫ cõceſſiões. Conceſſit
eñ vt poſſent pgere ad pdicatõis offm̃ ſine pera
baculo auro ⁊ pecũia tãqꝫ hñtes ptãtẽ accipiẽ

vī neceſſaria vite ab his quibꝫ p̄dicabāt. Unde ſubdit. dignus eſt ei opari⁹ cibo ſuo. Nō aūt peccat qui ſuperogat ſua portās ex quibꝫ viuat in p̄dicatōis offō. n̄ accipiēs ſumptū ab his quibus p̄dicat ſicut fecit Paulus Co. laborās manibꝫ ſuis. vt inī viueret. Alio mō pōt intelligi ſm̄ expoſitionē alioꝝ ſcōꝝ vt fuerint illa quedā ſtatuta tpalia aplis data p illo tp̄e quo mittebantur ad predicandū in iudea ān̄te paſſionē xp̄i idigebant enī adhuc quaſi p̄uuli ſub xp̄i cura exn̄tes accipere aliqua inſtituta ſpālia ſicut ⁊ quilibet ſubditi a ſuis p̄latis. Et p̄cipue qui erāt paulatiꝫ exercitādi vt tpaliū ſollicitudinē abdicarēt. p qd̄ redderent̄ idonei. vt euāgeliū p orbē p̄dicarent. Iſta aūt tēpalia ſtatuta remouit iminente paſſione tāq̄ȝ diſcipulis ſufficiēter exercitatis p ea. vn̄ dixit eis Lu. xxij. Qn̄ miſi vos ſine ſacculo ⁊c. Sꝫ nūc qui hꝫ ſacculū tollat ſilr ⁊ peraꝫ ⁊c. quaſi iā imineret tp̄s pfecte libertatis. quo ſuo dimitterent̄ arbitrio. hec Tho. Pōt ēt exponi illa moralr. vt. ſ. p̄dicatores n̄ poſſideāt auꝝ hūanę ſapie. aut argētū eloquētie. ſ. ɔfidēdo in illis ⁊ in illis inſiſtēdo. Nec ſacculū theſaurizatiōis nec perā ſollicitudīs laute ad edēdū p̄paꝝ. Nec duas tunicas duplicitaꝫ ſeu ipocriſ. nec calciamēta. i. exēpla mortifere actōis ſeu afflictōiſ. nec virgā ire ⁊ vindicatōis. nec p viā ſalutēt. ſ. adulādo auditoribꝫ Ut ēt de domo in domū n̄ trāſirēt. i. n̄ ſint vagabūdi ⁊ viſitātes domos mulierculaꝝ. vt annūciāt primo domui pacē. i. querāt pacē dom⁹ vbi morant̄ ⁊ eccie vbi p̄dicāt. et no ſemiēt ſcādala ⁊ comedāt que apponunt̄. n̄ quidē lapides vel noxia. ſed ne ſollicitent̄ de cibꝫ p̄parādis ⁊ moleſtēt hoſpites in petendo varia vel ēt q̄ oībꝫ indifferēter p̄dicēt incorpando eccleſie fidei ſꝫ tm̄ baculū ɔceſſit portare deſignātem crucē. Nos ait apls predicam⁹ xp̄m crucifixum ⁊c. In quibꝫ ɔditōibꝫ obſeruādis multum deficiūt p̄dicatores moderni vt euidens eſt.

Quod lex noua §. VI.

ſufficiēter ordinat hoīeꝫ circa act⁹ interiores. ⁊ h̄ p̄cipue in ſermōe quē fecit dn̄s in mōte viſ. ſu. quē recitat Mat. euāgeliſta. a v. c. ſui euāgelij vſq ad. viij. excluſiue p tria capi. cōtinua. vn̄ dicit Aug. in li. de ſermōe dn̄i in mōte. Cōſiderāduꝫ eſt q̄ cū dixit Qui audit verba mea. hoc ſatis ſignificat iſtū ſermonē dn̄i oībꝫ p̄ceptis quibus xp̄iana vita format̄ eſſe pfectū. Un̄ poſſet induci de eo illud p̄s. Lucerna pedibꝫ meis verbū tuum. ⁊ lumē ſemitis meis. Verbuꝫ vocale ex ore xp̄i eſt in toto illo ſmone Un̄ in principio dicit euāgeliſta Aperiēs os ſuū. q. d. In aliis ſmōibꝫ ſcripture ⁊ veteris legis apuit ora p̄phetaꝝ in illo aūt os ſuū. Et p p̄phetas locutus ē quaſi ſtrādentes. i. obſcure. in iſto apuit os. i. clare locut⁹. ē

Et iſtud verbuꝫ. ſ. doctrine h⁹ ſermōis ē lucerna plena oleo grē. quā cōtinet lex euāgelica et igne amoris. Un̄ in puer. Lucerna ē lex ⁊ mādatum lex. Et hec eſt poſita pedibꝫ meis. i. ad dirigēdos pedes interiōis ⁊ affectōis in agēdis. ⁊ lumen ſemitis meis. i. opibꝫ exterioribꝫ que ſtricta ſūt ad informādū ea ¶ In iſto igit̄ ſermōe pfecte interiores motus hoīm ordinant̄ ſm̄ Tho. ṁ. i. ꝗ. q. c vij. ar. iiij. Nā primo xp̄s ponit ⁊ declarat finem in agēdis debitū qui eſt vltim⁹. ſ. beatitudinem di. Beati pau. ſpi. qm̄ ip. eſt re. ce. ⁊ alie beatitudines. Scd̄o ɔmēdat aplicam dignitatem per quā erat doctrina euāgelica pmulgāda declarāſ q̄ exēplaris ⁊ pfecta dꝫ eē vita eoꝝ ſubdens poſtea. Vos eſtis ſal terre. ⁊c. Tertio ordinat mot⁹ interiores cuiuſlibet hoīs. Et primo q̄tū ad ſeipm. Scd̄o q̄tū ad primū. Tertio q̄tū ad deū ¶ Quātū ad ſeipm duplr̄ ordinat hoīem ſcōꝫ duos interiores aīmi mot⁹ circa agēda qui ſunt volūtas agēdi ⁊ intētio de fine. Primo igit̄ ordinat hoīs volūtatē ſm̄ diuerſa legis precepta. vt. ſ. abſtineat aliquis nō ſolū ab exterioribꝫ operibꝫ que ſunt ſm̄ ſe mala dicēs. Dictū eſt āti quis. n̄ occides. ſed etiā ab interioribꝫ motibꝫ ⁊ occaſionibꝫ maloꝝ. vt ira ⁊ cōtumelia dicēſ. qui iraſcit̄ fratri ſuo reus erit iudicio. Mat. v. Intētionē aūt ordīat docēs q̄ ī bonis opibꝫ nō dēm⁹ querere hūanā glām. di. Attendite ne iuſticiam vr̄ām faciatis corā hoībꝫ vt videamini ab eis ⁊c. Math. vi. Et nolite fieri ſicut ipocrite. Neq̄ȝ mōdanas diuitias appetatis di. Nolite theſauriſare. Mat. vi. Ubi etiā no. eſt q̄ oēs res mūdane ad tria reducunt̄. ſ. honores. diuitias. ⁊ delicias ſm̄ illud. i. Joan. ij. Oē qd̄ eſt in mūdo. aut eſt concupiā carnis. aut concupiā oculoꝝ aut ſuperbia vite. Et ſupfluas quidem delicias carnꝫ que ptinent ad concupiam carnis. lex vetus nō p̄hibuit ſed magis pmiſit. Promiſit em̄ lex illa celſitudinē honoris qd̄ ptinet ad ſupbiam vite. ⁊ abundātiā diuitiaꝝ qd̄ ptinet ad concupiſcentiā oculoꝝ. Dr̄ em̄ deute. xxviij. Si audierꝫ vocem dn̄i dei tui, faciet te excelſiorē cūctis gentibus. Et paulopoſt. Et abūdare te faciet oībꝫ bonis. Que quidē pmiſſa praue intelligebāt iudi ſcꝫ vt p̄pterea eēt deo ſeruiēdū ſicut p̄pter finem Et iō dn̄s hec remouit oñdens. primo q̄ opera virtutis n̄ ſunt faciēda p̄pter humanam gloriaꝫ Et ponit tria opera ad que oīa alia reducuntur Nā omnia que quis facit ad refrenandū ſeipꝫ a ſuis ɔcupiſcētijs reducunt̄ ad ieiuniū. Quecunq̄ȝ vero fiunt p̄pter dilectōꝫ primi reducunt̄ ad elemoſinā Quecūq̄ȝ vero p̄pter cultū dei. reducunt̄ ad orōnem. Ponit aūt hec tria quaſi p̄cipua. q: per hec maxime hoīes ſolent glari Secundo docuit q̄ nō dēmus cōſtituere finē ī diuitijs di. Nolite theſauriſare. Secūdario ordinat

homis interiorē motū quo ad ꝓximū. vt. ſ. eum
nō temerarie aut iniuſte aut ꝑſumptuoſe iudice
mus di. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Mat.
vij. Nec3 ēt ꝙ ſimus erga ꝓximū nimis faciles
vt eis. ſ. ſacra ꝯmittam⁹ vel demus ſi ſunt indig
ni vt dicit. Nolite ſcm̄ dare canib⁹ nec3 mit/
tatis margaritas añ porcos. q2. ſ. immūdis nō ſunt
danda ſacra. Hoc tñ cū diſtinctōe intelligēdū ē
vt hr̄ in. iij. pte. Ubi etiā no. ꝙ precepta moralia
veteris legis. oīno in lege noua remanere d3bue
runt. q2 ſm ſe ptinēt ad rōz virtutis. vñ ⁊ Gra.
dicit in prin. dcreto. ꝙ ius naturale qđ. ſ. ēđ mo
ralib⁹ in lege ⁊ euā. ꝯtinetur. quo. ſ. quis iubet
alteri nō facere qđ ſibi nō vult fieri. ⁊ alteri facere
qđ ſibi vult fieri. ſ. qđ vult ſm rōem. vt di. gloſa
ibi. Iſtud aūt ſm. ſ. oīa que vultis vt faciant vo
bis hoīes ⁊ vos facite illis. dicit xp̄s in illo ſmo
ne. Precepta aūt iudicialia nō remanēt in lege
noua ex neceſſitate ſm ꝙ lex determinauit ſed re
linquebantur arbitrio hoīm vtꝝ ſic vel alr̄ eſſet
determinādū. et iō circa iſta duo genera ꝑcepto/
rum nos ordinauit. Preceptoꝝ aūt ceremonia
liū obſeruatō totaliter ꝑ impletōz tollebatur. ⁊ iō
circa hmōi ꝑcepta ceremōialia in illa doctrīa ſer/
monis nihil ordinauit. Oñdit tñ alibi ꝙ totius
cultus corꝑalis qui erat dterminat⁹ in lege erat
in ſpūalē cōmutādus vt p3 Jo. xiiij. cū dixit ſa/
maritane. Uenit hora qñ nec3 in mōte hoc nec3
hieroſolimis adorabitis prēm. ſed veri adorato
res adorabunt prēm in ſpū ⁊ veritate. Circa tria
aūt ꝑcepta ex moralib⁹ ad impletōz poſuit. Nam
circa homicidiū ⁊ adulteriū exiſtimabāt ſcribe et
phariſei actū exteriorē ꝓhiberi nō motū interiorē
q2 hmōi motus ire ⁊ ꝯcupīe videntur ineſſe nobis
a natura. Sed dñs oñdit ꝓhibitū ēt appetitum
interiorē h⁹. di. Qui viderit mulierē ad concu.
eam. iam mech. eſt eā in cor. ſ. Mat. vij. Et illud
Qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Iuramē
tū etiā exiſtimabāt vt ꝑ ſe appetēdū. q2 vid3 ad re
uerētiā dei ptinere vnde frequētādū. S3 oñdit
dñs nō appetendū vt bonū ⁊ melius ſine iuramē
to loqui. niſi neceſſitas vrgeat. Uñ dixit in ſmo
ne illo. Nolite iurare oīno. i. ſine cauſa rōnabili
¶ Circa iudicialia errabāt ſcribe ⁊ phariſei Pri
mo q2 quedā que in lege moiſi erāt tradita tāq3
ꝑmiſſiones reputabāt ꝑ ſe iuſta vt repudiu3 vx/
oris ⁊ accipe vſuras ab extraneis. Et ideo dñs i
ſermone ꝓhibuit ⁊ repudiū vxoris. Mat. v. et
vſuras accipe d. lu. vi. Mutuū date nihil iñ ſpe
rantes. In hoc enim cōſiſtit vſura ſperare lucrū
ex mutuo. Scđo errabant extimātes penā quā
lex inſtituerat ꝓpter iuſticiā exequendā ex appe
titu vindicte vel cupiditate tpaliū reꝝ. vel odiū
inimicoꝝ eſſe licitū ꝓpter ꝑceptū tallionis datū
qđ datū fuit vt iuſticia ſeruaretur non vt vindic/
ta quereretur. Unde dñs ad hoc remouendum
docet animū debēre quis hēre paratū ad plura e
tiam ſuſtinēdū ſi neceſſe ſit. vnde dixit. Ego di
co vobis non reſiſtite malo. ſed ſi quis te ꝑcuſſe
rit in dexteram maxillam ꝓbe ei et alteraz Mat.
v. qđ intelligitur q̄tum ad animi ꝑparationē ſm
Aug. xiiij. q. i. patus. Motū cupiditatis extima/
bant licitū ꝓpter ꝑcepta iudicialia quib⁹ māda
batur fieri reſtitutio cum additōe. Sed dñs docet
vt ex cupiditate noſtra etiam non repetamus ſed
ſimus pati etiā ampliora dare ſi neceſſe fuerit ti
bi. Si quis accepit tunicaz dimitte ei et palliū.
Odiū credebāt licitū ꝓpter hoſtiū interfectiōem
cōceſſam. ſed ad hoc tollendū mandauit dñs eti
am inimicis bñfacere. Mat. v. Ego dico vobis
Diligite inimicos veſtros bñfacite his qui ode
runt vos ⁊c̄. Tertio ⁊ vltimo docet modū implē
di doctrinā euangelicā. ſ. per oratōem Et h3 hab3
nos ordinare ad deū per conatū noſtrū q2 qui fe
cit te ſine te nō iuſtificabit te ſine te. ait Aug. Et
ideo ait. Cōtēdite intrare ꝑ anguſtā portam ⁊ re
gnū celoꝝ vim patitur. ⁊ violenti rapiunt illud
Mat. vij. Et ꝙ cautelā adhibeamus ne ſeduca/
mur ꝑ falſos ꝑdicatores ibi. Attēdite a falſis ꝓ/
phetis qui veniūt ad vos in veſtimētis ouiū in
trinſecus aūt ſunt lupi rapaces. Et demū ꝙ ob/
ſeruatio mādatoꝝ eſt neceſſaria ad virtutez. nec
ſufficit cōfeſſio fidei vel opatio miraculoꝝ. vñ
ait Nō oīs qui dicit mihi dñe ⁊c̄. ⁊ poſtea. Mul
ti dicēt in illa die. dñe nōne in noīe tuo ꝓphera/
uimus ⁊c̄. Nec etiā ſufficit auditus ſolus hoꝝ
verboꝝ ſed executio. vnde dicit. Oīs qui audit
verba mea hec. ⁊ nō facit ſimilis eſt hoī qui edifi
cauit domū ſuā ſup arenā ſed faciēs ſilis eſt edi
ficanti ſupra petrā. Prohibet etiā ſollicitudinez
circa tpalia dicēs Mat. vi. Nolite ſolliciti eſſe.
Et hoc nō neceſſariā ſed inordinatā. Hec aūt ior
dinata eſt quadruplex ⁊ iō vitāda. Primo vt in
eis finē nō ꝯſtituam⁹ nec3 deo ſeruiamus ꝓpter
victū ⁊ veſtitū Unde dicit. Nēo pōt duob⁹ dñis
ſeruire. Scđo vt nō ſollicitemur de tpalib⁹ cum
deſꝑatōe diui auxilij. vnde dñs. Scit pater ve/
ſter quia his omnib⁹ indigetis. Tertio ne ſolli
citudo ſit ꝑſumptuoſa vt ſc3 hō cōfidat ꝑ ſuā ſol
licitudinē ſe poſſe ꝓcurare neceſſaria vite qđ re/
mouet per hoc quod dicit ꝙ homo non poteſt ad
ijcere ad ſtaturā ſuā cubitū vnū. Quarto ꝑ h3 ꝙ
ſollicitudinis ꝑoccupat tp̄us. q2. ſ. ſollicitus eſt
nūc de deo. qđ nō ptinet ad curā pñtis tpis. ſed
futuri. Sicut cū tpe meſſis ſollicitatur circa vide/
miā ꝓpter qđ dixit. Nolite ſolliciti eſſe in craſti/
nū. i. in futurū remotū De hac tñ materia ſolli
citudinis habes diffuſe in. ij. pte. ti. i. c. xv. de in
quietudine.

Quod in lege §. VII

euāgelica cōuenienter tradūtur conſilia quaſi ad

dita ꝑceptis multū vtilia. Vn̄ puer. xxv. dr̄. Vn-
guēto ⁊ varijs odoribꝫ delectat̄ cor. ⁊ bonis amici
ꝯſilijs aīa dulcorat̄. Maxim⁹ ⁊ vltim⁹ amic⁹ nr̄
ieſus xp̄s. Unde in cant. Jpe ē amic⁹ me⁹ filie
ierl̄m. Conſilia eius vtiliſſima ⁊ dulcedine plena ſ
que tradit in euangelio. vnde p̄s. Animalia tua
hītabūt in ea. ſ. hereditate. paſti in dulcedie tua
paupi deus. Aīalia mūdi ſunt viuētes beſtialiter
Sed aīalia dei ſunt que ducunt̄ ſpū dei non ꝓ-
prio ſcḋm opa virtutū. Vn̄ deſignātur ꝑ quatuor
aīalia que vidit Ezech. c. i. Deſignant̄ eñ ex ſpe-
cie ſua quatuor virtutes cardinales ſcḋm expōnē
Gre. ſup Ezech. Jſta hītabūt demū in heredita-
te dn̄i. i. patria ſupna quā ipſe de⁹ dat filijs ſuis
Ad ro. viij. Heredes quidē dei coheredes aūt xp̄i.
vn̄ ⁊ illa eadē aīalia vidit Jo. añ thronū dei ſtā-
tia Apo. iiij. Quō aūt pueniāt ad hāc hereditatē
inſinuat p̄s ſubdēs paſti ⁊c. i. in dulcedine dile-
ctionis quā cōtinet lex euāgelica. quā tu de⁹ pa-
ſti paupi. Sic exponit Gra. xxiij. q. vi. §. ij. Ad ꝑ-
fectōem dilectōis puenitur ꝓpter obſeruātiā cō-
ſilioꝝ. quoꝝ primū eſt pauptas xp̄i fundamētū
alioꝝ. ⁊ ideo ſignāter dicit paupi. Pro horū de-
claratōe vi. b. Tho. i. ij. q. cviij. ar. iiij. ꝙ iſta ē dr̄a
inter ꝑceptū ⁊ ꝯſiliū. qꝛ ꝑceptū importat neceſſi-
tatē. Cōſiliū aūt ponit̄ in optōne eius cui datur
Et ad hoc facit qḋ ait Augu. Qḋ ꝑcipit̄ impat̄
qḋ impat̄ neceſſe ē fieri. ſi nō fiat penā hꝫ. Cōſi-
lio dn̄i ſi vti nolueris min⁹ hōi adipiſceris xxiij.
q. i. Q̄ ꝯuenieñter aūt in lege noua que eſt liber-
tatis di. Tho. vbi. s. Preceptis addita ſunt conſi-
lia. ñ autē in veteri lege que erat lex ſeruitutis.
Opter g̃ ꝙ ꝑcepta noue legis intelligant̄ eē da-
ta de his que ſunt neceſſaria ad ꝯſequēdū finē
eterne beatitudinis in quā lex noua imediate in-
troducit. Cōſilia vero ſunt de his ꝑ que melius
⁊ expediti⁹ pōt hō ꝯſequi finē p̄dictū. Eſt autē
hō ꝯſtitutus inter res h⁹ mūdi ⁊ ſpūalia bona in
quibꝫ eterna beatitudo ꝯſiſtit. ita ꝙ q̃nto plus in-
heret vni eoꝝ tāto plus recedit ab altero ⁊ econ-
uerſo. Qui g̃ totaliter inheret rebꝫ huius mūdi
vt in eis ꝯſtituat finē hn̄s eas quaſi ratōes et re-
gulas opm ſuoꝝ totalr̄ excidit a ſpūalibꝫ bonis
⁊ hmōi inordinatō tollit̄ per ꝑcepta. Sed ꝙ hō
totalr̄ ea que ſunt mūdi abijciat ñ eſt neceſſariū
ad puenīedū ad finē p̄dictū. qꝛ pōt hō vti rebus
huius mūdi. ita ꝙ ad eternā beatitudinē pueni-
at. dūmō in eis finē nō ꝯſtituat ſed expediti⁹ ꝑ-
uenit̄ ad ipſam beatitudinē iſta tpalia abdicādo
⁊ iō de hoc dant̄ ꝯſilia euāgelij. Bona autem h⁹
mūdi que ptinēt ad vſum hūane vite in tribus
ꝯſiſtūt. ſ. in diuitijs reꝝ exterioꝝ que ptinēt ad ꝯ-
cupiam oculoꝝ ⁊ delicias carnis que ptinēt ad
ꝯcupiam carnis ⁊ honoribꝫ qui ptinēt ad ſuper-
biā vite. vt px. i. Jo. ij. Hec igit̄ tria relinquere
ptinēt ad ꝯſilia euāgelica. relinquere dico ſcḋm ꝙ
poſſibile eſt in quibꝫ tribꝫ fundat̄ oīs r̄ligio que
ſtatū pfectōis pficit. Nā diuitie abdicantur per
paupertatē delicie carnis per ꝑpetuā caſtitatē
ſuperbie per obedīe ſeruitutē. Hec aūt ſimplicit̄
obſeruata pertinēt ad conſilia ſimplr̄ propoſita.
Sed obſeruatō vniuſcuiuſq̃ eoꝝ in aliquo cāu
ptinet ad conſilium ſcḋm quid. ſ. in caſu illo. pu-
ta cum homo dat aliquā elemoſinā paupi quā
dare nō tenet̄. ſequit̄ ꝯſiliū q̃tū ad factum illud
Silr̄ qn̄ i aliquo tpe determinato a delectatōibꝫ
carnis abſtineat vt orōnibꝫ vacet cōſiliū ſequi-
tur ꝓ tpe illo. Similr̄ qn̄ aliquis ñ ſequit̄ volū-
tatem ſuā in aliquo facto quo licite facere poſſet
ſequit̄ ꝯſiliū in caſu illo. Silr̄ ſi bn̄ faciat inimi-
cis qn̄ ñ tenet̄. Uel ſi offenſam remittat c⁹ iuſte
poſſet exigere vindictā ꝯſiliū ſequit̄ in caſu illo.
Et ſic oīa cōſilia particularia ad illa tria genera-
lia ⁊ pfecta reducūtur. Et no. q̃uis p̄dcā cōſi-
lia de ſe ſint oībꝫ expediētia. tn̄ ex indiſpoſitōe ali-
quoꝝ cōtingit ꝙ alicui expediētia nō ſunt. qꝛ eo-
rum affectus ñ inclinatur ad hoc. Et ideo xp̄s
cum iſta cōſilia proponit ſemꝑ facit mentōē de
idoneitate hoīm ad obſeruantiam conſiliorum.
Dans eñ ꝯſiliū perpetue paupertatis p̄mittit.
Si vis pfectus eſſe Mat. xix. Et ſubdit. vade ⁊
ven. oīa que hēs ⁊ da pau. Silr̄ dās ꝯſiliū ꝑpe-
tue caſtitatis cū dixiſſꝫ. ſunt eunuchi q̄ caſtraue-
runt ſeipſos ꝓpter regnum celoꝝ. ſtatim ſubdit.
Qui pōt cape capiat. Similr̄ aplŝ dato cōſilio
virginitatis. ſubdit hoc ad vtilitatē vrām dico ñ
vt laqueum vobiſ iniſciam. Conſiliū aūt obedīe
pticulariter dedit xp̄s cum dixit. Uade ⁊ vende
oīa ⁊ ſequere me. Uel etiam cum ait. Qui vult
venire poſt me tollat crucē ſuam ⁊ ſequatur me
que ſequela intelligitur non ſolum imitādo o-
pera ſua ſed etiā obediēdo mandatis. ſcḋm illud.
Oues mee vo. meam au. ⁊ ſe me. Joan. x. Que
aūt dn̄r a xp̄o de dilectōne inimicoꝝ ⁊ ſilibus
que hn̄r Mat. v. ⁊ Lu. vi. q̃tū ad ꝑpatiōem ani-
mi ſunt in ꝑcepto. vt. ſ. ſit hō patus bn̄ facere eti-
am inimicis cū ſubeſt aliqua nc̄itas. Sꝫ ꝙ ali-
quis in ꝓmptu hec exhibeat inimicis vbi nc̄itas
ſpālis non occurrit eſt in ꝯſilio. Et de cōſilio vir-
ginitatis ſeu caſtitatis dicit Ambr̄. Integritas
corpis expetenda a nobis eſt. quam ꝓ conſilio
ſuadeo ñ ꝓ impio pcipio. Sola. n. virginitas ē
que ſuaderi pōt impari ñ pōt. Res eſt mag̃ vo-
ti. i. volūtatis libere q̃ꝫ ꝑcepti. habentur hec. xxxij
q. i. integritas. De conſilio obediētie ait ſtepha-
nus papa cuidam vxoricide. Placeat tibi ꝯſili-
um meū quod tibi melius ⁊ vtili⁹ fieri pt. Re-
linque hoc ſeculū malū. ingredere monaſteriū
humiliare ſub manu abbatis cuncta facito ſim-
plici aīo q̄ tibi fuerint impata. xxxiij. q. ij. admo-
nere. De pauptate dicit Urbanus pa. Quicū-
q̃ nrām cōem vitā ſuſceptā habet ⁊ vouet ſe ni

bil ꝓpriũ hẽre videat ne pollicitatiõꝫ ſuã irritam faciat. ſed hoc ꝙ dño eſt pollicitus fidelr̃ cuſtodiat ne dãnatõeꝫ ſed premiũ ſibi acquirat. xij. q. i. Scimus. Et nota ꝙ iſta que de ſe ponũtur ſub ꝯſilio poſtq̃ꝫ ꝓmiſſa fuerũt ꝑ votũ cadũt in ꝑcep tum vt pꝫ in religioſis quo ad paupertateꝫ. caſtitatem. et obedientiam

Titulus. XVI. de lege quinta que dr̃ ꝯſuetudo vel moſ Caplm̃ vnicũ de ꝯſuetudis quidditate. actõe. ⁊ dıfa

PRo quinta lege ponit̃ cõſuetudo ſeu mos. Di. n. Aug. ad caſul. ꝙ mos ꝑplĩ dei ꝯſtituta maioꝝ ꝓ lege hñda ſunt. ⁊ ſicut ꝑuaricatores legũ diuinaꝝ. ita ꝯtẽptores ꝯſuetudinũ eccl̃iaſticaꝝ cohercẽdi ſunt. di. xi. In his. ⁊ dicit Gra. diſt. vij. §. i. ꝙ ius ꝯſuetudinis poſt naturalẽ legẽ exordiũ habuit. ex quo ꝯuenientes in vnũ ſimul ceperũt hitare. qđ ex eo tẽpe factũ eſſe credit̃ quo Caym ciuitatẽ edificaſſe legitur. qđ cum ꝑ diluuiũ videbat̃ extinctũ poſt modũ tp̃e Nemroth fuit reparatũ ſeu ĩmutatuꝫ hec ibi. Fuit ergo añ cõe ius humanũ ⁊ aliquãdo ẽt tollit ip̃m ſeu ꝑiudicat vt dicetur

Diffinitur autem §. I

ſic ab Iſid. v. eth. Mos ẽ lõga ꝯſuetudo de moribꝰ tm̃mõ tracta. Cõſuetudo aũt ẽ qđdã ius moribꝰ inſtitutũ qđ ꝓ lege ſuſcipit̃ cũ deficit lex di ſtin. i. Ubi glo. Obijcit ꝯtra deſcriptiõꝫ primaꝫ tañq̃ñ bonã. Primo q: idẽ ponit̃ in deſcripto et deſcriptõe eius. Mos eſt. n. qui deſcribit̃ ⁊ in deſcriptione eiꝰ dr̃ de moribꝰ tm̃mõ tracta. Scđo obijcit. q: cum ꝯſuetudo videat̃ ẽe ſpẽs moris ⁊ mos eſt genꝰ. incõueniẽs eſt ꝙ ſpẽs ponatur in diffinitõe generis ſui. Sicut ſi diffiniẽdo anĩal diceret̃ ꝙ eſt homo. eẽt incõueniẽſ. Sꝫ ad primũ rñ. ꝙ mos ſumit̃ tripl'r. Uno mõ ꝓut genuſ ad omnẽ legẽ humanã ſcriptam ⁊ nõ ſcriptã. Et ſic ſumit Gra. in prin. decretoꝝ cũ ait. Genꝰ hũanum duobꝰ regit̃. naťali ſ. iure ⁊ moribꝰ. i. iure poſitiuo ſcripto vel ñ ſcripto. Scđo mõ dr̃ mos actus frequẽtatꝰ ⁊ ꝑcipue morigeratus ſeu ꝓm rõꝫ. ⁊ ſic ſumit̃ in diõne moris et ꝯſuetudinis. Tertio mõ ſumit̃ ꝓ iure hũano nõ ſcripto. ⁊ ſic ſumit̃ hic cũ dr̃. ꝙ mos eſt longa cõſuetudo. Et ſic ẽt ꝯſuetudo aliqñ ſumit̃ ꝓ oĩ iure poſitiuo ſcripto vel nõ ſcripto. ⁊ ſic ſumit̃ cuꝫ dr̃. mos ẽ lõga ꝯſuetudo. Aliqñ ſumit̃ ꝓ iure poſitiuo ñ ſcripto. ⁊ ſic ſumit̃ cũ diffinit̃ cõſuetudo. ꝙ ẽ qđdam ius ⁊c. Archi. in roſ. ſup verbo mos dic. ꝙ mos ⁊ cõſuetudo qñq̃ ſunt noĩa iuris. ⁊ ſm̃ hoc hic diffiniunt̃ vt dictũ eſt. et aliqñ ſunt ſinonima. Aliqñ vero ſunt noĩa qualitatis. ⁊ ſ. n. hoc idem

vidr̃ eſſe mos ⁊ cõſue. ſ. qualitas ſeu hitus mẽtꝫ ex quo hõ diſponit̃ ad hꝫ vel illud faciẽdum ⁊ ſi ad malũ viciũ eſt. Et q̃uis large dicat̃ tal' hitus mos vel conſue. tñ ꝓprie loquẽdo ñ ſimpl'r diceret ſꝫ cũ adiectõe. ſ. malus mos ſeu mala conſue. Si vero talis hitus ad bonũ inclinat dicit̃ virtus l' bona qualitas mẽtis. ⁊ ñ ſolũ dr̃ etiꝫ ad ditõe bonꝰ mos ⁊ bona ꝯſue. ſꝫ ſimpl'r mos ⁊ ꝯſuetudo. Et idẽ ſunt mos ⁊ cõſuetudo. ſ. qualitas veniẽs ex actibꝰ iteratis ſilibꝰ. ⁊ ſic ſumit̃ in diõne cũ dr̃ moribꝰ. ſ. ꝓ actibꝰ iteratis pluries et bonis. Itẽ ſup. ꝟ. ꝯſuetudo. vbi dr̃ ꝙ ẽ iuſ qđdã. Obijcit̃. q: conſuetudo ẽ facti vt dr̃ extra đ conſue. l. ꝫ. li. vi. q: conſuetudo contrahit̃ ſaltẽ tacite qm̃ eſt pactũ tacitũ ſꝫ paciſci ⁊ cõtrahere eſt qđ facti. ff. de pac. l. i. g̃ ñ eſt ius qđdã. Rñ. Archid. ꝙ conſiderando actus ex quibꝰ elicit̃ ꝯſuetudo ſic ipa ꝯſuetudo ẽ factũ. Sꝫ ex q̃ ẽ elicita ſic ẽ ius ⁊ ſic eſt hic in diõne. Moribꝰ inſtitutũ. i. actibus aſſiduis. qđ ꝓ lege ſuſcipit̃. ſ. ꝓ lege ſcripta. accipit̃ quod ñ eſt ſcriptũ vt lex ſed cõſuetũ cum deficit lex. lex. ſ. ſcripta. puta cũ negocium tale emergit cuius declaratio non reperit̃ in lege ſcripta et tunc recurrendum eſt ad conſuetudinem. Et vtroq̃ꝫ deficiẽte vel ſuccedit rõ naťalis l' ꝯſilibꝰ ad ſilia ꝓcedẽdũ vt fiat ſicut dr̃ di. xx. de libellis

De virtute et effec. §. II.

tu cõſuetudis que eſt multiplex. ꝓter qđ dr̃. l. ꝯſuetudinis. ff. de cõſue. Cõſuetudis vſuſq̃ꝫ lõgeui ñ vilis auctas. ⁊ ponit Archi. primã eſſe ꝙ eſt iuris inductiua et ſuppletiua cũ deficit lex vt di. i conſuetudo. et extra de ſepul. ca. certificari. Scđo eſt ſimiliũ attractiua. vt in eis idẽ inducat. vt extra de conſue. c. cũ olim. Et di. xi. quis neſciat. ⁊. ff. de legibꝰ. l. de quibus. Tertio eſt iuris dubij interpretatiua. extra de conſue. c. cũ dilcus. ff. co. ti. ſi de interpretatõe. Quarto eſt iuris mutatiua Inſti. de iu. na. §. ex non ſcripto. Et extra de cõſue. c. vl. Quinto eſt iuris derogatiua in hꝫ enim differũt. ff. de ver. ſig. derogat̃. Nam abrogatur ius qñ ex toto tollitur. Derogat̃ qñ ꝑ parte tollit̃. Uñ conſuetudo aliqñ abrogat qñ. ſ. eſt vlis. aliqñ derogat qñ ꝑ parte tollit̃. ſ. c. ñ eſt ꝑticularis. Sexto conſuetudo eſt legis firmatiua. vt di. iiij. §. leges. ⁊ extra de pſcrip. veniens. Septimo conſuetudo eſt gratie dilatiua. extra de conſue. non eſt dicenda. li. vi. ¶ Rationem horuꝫ ſcꝫ quare conſuetudo poſſit legẽ mutare vel facere et hmõi. aſſignat beatus Tho. i. ij. q. xcvi. arti. iiij. Dicit enim ꝙ omnis lex ꝓficiſcitur a ratõe et legiſlatoris voluntate. Et lex quidẽ diuina ⁊ naťalis a rõnabili dei voluntate. Lex autẽ humana a volũtate hominis et rõe regulata. Sicut autẽ volũtas hoĩs et rõ manifeſtatur verbo in rebꝰ agendis ita et facto. hoc enĩ vnuſquiſq̃ꝫ eligere